

Vuosi Taideyliopistoa

■ Tiina Rosenberg

Eurooppalaisissa yliopistoissa on käynnissä merkittävä muutos, joka näkyy monella eri tavoin. Yksi trendi on pienten ja keski suurten yliopistojen sekä suurten yliopistojen sisäisten laitosten yhdistäminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Kuvataideakatemia, Sibelius-Akatemia ja Teatterikorkeakoulun yhdistyminen Taideyliopistoksi ei ole eurooppalaisessa taidekoulutus-kontekstissa ainutlaatuinen. Lontoossa, Oslossa, Zürichissä ja tämän vuoden tammikuussa myös Tukholmassa ovat taidekoulutukset läpikäyneet samankaltaisia fuusioita kuin Taideyliopisto Helsingissä. Berliinissä ja Wienissä on monialaisia taideyliopistoja ollut jo pitkään olemassa. Ranskassa on yhdistetty eri kaupungeissa sijaitsevia taiteellisen koulutuksen laitoksia *inter city*-yliopistoiksi, ja Belgiassa ollaan juuri aloittamassa samantyyppistä prosessia kuin Ranskassa.

Ajatuksena on ennen kaikkea ollut olemassa olevien resurssien tehokkaampi hyödyntäminen ja taiteellisen koulutuksen laadunnosto. Suuremmat koulutusyhteisöt luovat paremmat edellytykset koulutukselle, ja yhteinen hallinto helpottaa pienten korkeakoulujen vastuuta vaativassa hallinnollisessa työssä. Kirjoituspöydän ääressä tämä ajatusmalli toimii moitteettomasti, mutta henkilöstö on ollut huolissaan mahdollisesta byrokratisoinnista, lisääntyvästä valvonnasta, standardisoinnista ja sen kautta taiteellisen koulutuksen arvostuksen heikkenemisestä.

Yliopistot ovat moniin muihin yhteiskunnan alueisiin verrattuina kehittyneet suhteellisen autonomisesti, ja se mainitaan usein menestystekijäksi eurooppalaisessa yhteistyössä. Varsinkin Suomessa ovat yliopistot, Helsingin yliopistoa lukuun ottamatta, pienehköjä koulutusyhteisöjä.

Sen vuoksi suuret organisaatiot saattavat tuntua pelottavilta. Taideyliopisto on kuitenkin yhdistyneenäkin yliopistona vielä melko pienikokoinen toimija (olemme mittarista riippuen kai pienin tai toiseksi pienin Hankenin jälkeen) yliopistokentässämme, kansainvälisestä taidekoulutuksesta puhumattakaan. Opiskelijat ja henkilöstö mukaan lukien emme ylitä 3 000 henkilön rajaa.

Teoria ja käytäntö

Taiteellisen koulutuksen akatemisoitumisesta on käyty keskustelua aina siitä asti, kun taidekorkeakoulut siirtyivät yliopistomaisten kandidaatti-, maisteri- ja tohtorihjelmien käyttöön. Akatemisoitumiseen kohdistuva huoli on ennen kaikkea koettu käsityöläisyyden vähentyvänä merkityksenä. Taideyliopisto on pääasiallisesti peruskoulutusyliopisto, jossa koulutuksen perusta on taiteellinen toiminta ja sen hallitsemiseen tähtäävä koulutus. Taideyliopisto tarjoaa myös muuta koulutusta, mutta pääasiallinen fokus on eri taiteenlajien tekemisen oppimisessa. Käsityöläisyys ja eri taidelajien oppiminen sekä niihin liittyvä tutkimus ovat siis koulutuksen painopiste.

Yksi mielenkiintoinen historiallinen havainto on, että Taideyliopistossa kohtaavat nyt selvemmin kuin aikaisemmin sekä taide että tiede. Taiteellista koulutusta on perinteisesti annettu akatemoissa ja konservatorioissa, kun taas taiteentutkimus on ennen kaikkea ollut tiedeyliopistojen asia. Taiteellinen tutkimus ja taiteentutkimus ovat molemmat läsnä Taideyliopistossa, ja ne ovat muuttaneet aiempaa kaksijakoista ajatus tapaa, jossa tiede on erotettu taiteesta tai päinvas-

toin. Taiteellisen tutkimuksen lähtökohta on taide ja sen tekijä, taiteilija. Aristoteleen *praxis*-käsite on teorian toteutumista käytännön kautta. Taideyliopistossa tieteellinen taiteen tutkimus ja taiteellinen tutkimus ovat löytämässä toisensa pitkän historiallisen katkoksen jälkeen.

Strategiatyö ja tavoitteet

Yksi ensimmäisen vuoden suurista asiakokonaisuuksista oli Taideyliopiston strategia, jonka viimeistelty versio valmistui viime syksynä. Siinä määritellään Taideyliopiston tavoitteet: innostavan oppimisen, tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan ympäristö, liikkuvuus ja yhteistyö, kansainvälisyys ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Käytännössä ne näkyvät yhteisissä liikkuvuusopinnoissa ja akatemioiden perustoimintojen vahvistamisessa, jossa ennen kaikkea laatu ja *excellence* kulkevat käsi kädessä. Panostus laadunnostoon näkyy henkilökohtaisen opetuksen määrän nostamisessa, sillä sitä on taloudellisista syistä vähennetty viime vuosina. Tähän vahvistamiseen kuuluu myös uusia professuureja aloilla, joilla niitä aikaisemmin ei ole ollut.

Kansainvälisyyden alueella on tarkoitus panostaa vieraileviin professoreihin, jotka käyvät säännöllisesti Taideyliopistossa tuoden opiskelijoille ja opettajakunnalle uutta tietoa ja taitoa. Tämän hetken huipputaiteilijoilla on paljon kysyntää, ja heitä on vaikea sitoa opetukseen pitkäksi ajaksi. Myös *artist in residence* -tyyppisiä vierailuja suunnitellaan akatemioiden. Lyhyet mutta säännölliset vierailut mahdollistavat myös kiireisten taiteilijoiden ja tutkijoiden käynnit Taideyliopistossa. Opiskelijavaihtoa ja kansainvälisten opiskelijoiden rekrytointia tulisi niinkään vahvistaa.

Liikkuvuus ja yhteistyö

Yhdistyvien organisaatioiden suurin riski on, että ne eivät yhdisty. Taideyliopistoprojektissa ei ole tarkoitus, että kaikki toiminnat fuusioituisivat. Ainoastaan toimet, jotka on järkevää

yhdistää sovitetaan yhteen. Akatemioiden tarpeet huomioon ottaen on tärkeää, että kaikilla on parhaat mahdolliset edellytykset eri taidelajien koulutukseen.

Yhteiset uudet avaukset vuodelle 2014 liittyvät Taideyliopiston strategian mukaisesti akatemioiden väliseen liikkuvuuteen ja yhteistyöhön. Liikkuvuusopinnot ovat akatemioiden jo suunniteltuja kursseja, jotka ovat avoimia kaikille Taideyliopiston opiskelijoille. Osaan kursseista avataan myös paikkoja avoimen yliopiston opiskelijoille. Kaikki eurooppalaiset taideyliopistot eivät ole panostaneet liikkuvuuteen ja yhteistyöhön strategisena painopisteenä, mutta Helsingin Taideyliopistolle se on jo alusta alkaen ollut tärkeä asia.

Toisen toimintavuoden alkaessa

Taideyliopiston käynnistäminen oli viime vuoden suurin saavutus. Asiakokonaisuudet ovat olleet suuria, ja viime vuoden rakenteelliset kysymykset olivat varmasti samankaltaisia kuin missä tahansa muussa yhdistyvässä yliopistossa tai organisaatiossa: mistä rakenteista olisi syytä luopua, mikä pidetään ja mikä on uutta Taideyliopistossa?

Vaikka Taideyliopistoa pidetäänkin myönteisenä askeleena taiteellisen koulutuksen kehittämisessä Suomessa, on siihen myös liittynyt paljon työtä ja nopeaa ongelmanratkaisua. Tulevaisuudessa meillä on varmasti hyllymetreittäin tarinoita Taideyliopiston ensiaskelista ja niistä kummelluksista, joita matkan varrella on sattunut. Rehtorina tarvitsee lujaa uskoa sekä taiteeseen että tieteeseen, mutta käytännön arkipäivässä tarvitaan lisäksi roima annos huumorintajua. Vielä ei taivas ole pudonnut niskamme, ja voin vuoden kuluttua palata siihen, miten Taideyliopiston toinen vuosi sujui.

**Kirjoittaja on Taideyliopiston rehtori ja teatteritie-
teen (virkavapaa) professori Tukholman yliopistos-
sa.**